

Frá Bandalagi þýðenda og túlka

10. febrúar 2021

124. mál: Tillaga til þingsályktunar um samfélagstúlkun

Bandalag þýðenda og túlka fagnar þingsályktunartillögu um að skipa starfshóp um málefni samfélagstúlkunar með það að markmiði að auka aðgengi þeirra að opinberri þjónustu sem ekki tala íslensku eða nota táknmál. Í mörg horn þarf að líta með vaxandi fjölda erlends fólks sem koma hingað til lands, hvort sem er til lengri tíma eða skemmri. Heildstæð löggjöf eða samræming um allt er varðar túlkun fyrir fólk sem talar ekki íslensku eða talar bara táknmál væri til bóta - inn í slíka löggjöf eða samræmingu þarf að taka tillit til réttindamála, lögfræðimála, útlendingamála, innflytjendamála, heyrnarlausra, heyrnarskertra, mannréttinda, tungumála (erlendra og íslensku), menningar, o.s.frv. Aðgerða er þörf til að tryggja hlutlausu túlkun víðar en gert hefur verið, t.d. í tengslum við hjónaskilnaði og forræðismál, þar sem erlent fólk – sérstaklega konur – eru í töluvert viðkvæmari stöðu en íslenskumælandi fólk.

Bandalagið bendir þó á eftirfarandi atriði sem mætti breyta eða bæta í greinargerð:

- Í annari efnisgrein er nefnt að samfélagstúlkar hafi horfið til annarra starfa, t.d. innan ferðaþjónustunnar og að það þurfi að gera störf samfélagstúlka eftirsóknarverðari: „Mikil eftirspurn hefur verið eftir túlkum innan ferðaþjónustunnar og fjöldi túlka horfið frá samfélagstúlkun vegna starfa innan hennar. Nauðsynlegt er að stemma stigu við þeirri þróun og gera störf samfélagstúlka eftirsóknarverðari. Meðal annars mætti leita leiða til að fjölga túlkum og bæta menntun þeirra en einnig er nauðsynlegt að auka skilvirkni þjónustunnar, t.d. með opinberri stefnu um aðgengi að fjartúlkaþjónustu.“

Hér vantar umfjöllun um kjör túlka. Til að gera starfið eftirsóknarverðara, þarf að hækka grunnlaun og meta aukna menntun til launa. Ekki er ljóst við hvað er átt með „fjartúlkaþjónustu.“ Fjartúlkun er orðin mjög auðveld tæknilega og hefur fjöldi túlka hérlendis sinnt slíkum verkefnum. Sé sú fjartúlkun hins vegar eingöngu keypt af fyrirtækjum sem staðsett eru erlendis grefur það undan atvinnu túlka sem búa og starfa á Íslandi og þar með einnig undan stéttinni, fagmennsku hennar og þróun varðandi menntun og gæðastýringu. Ef hérlendar stofnanir sýna ekki þá samfélagslegu ábyrgð að skipta við túlka sem búa og starfa á Íslandi er hætt við að fáir eða engir slíkir túlkar verði til taks þegar túlkun verður að fara fram á staðnum. Við leggjum því til að við enda þessarar efnisgreinar verði bætt við:

- „Laun samfélagstúlka eru mjög lág og hvati túlka til að sækja sér sérstaka menntun í túlkun hefur ekki verið mikill, þar sem það hefur í fæstum tilvikum verið metið til launa. Átak þarf því að gera í kjaramálum samfélagstúlka í samvinnu við opinberar stofnanir og gætu hin ýmsu fagfélög túlka komið þar að borðinu varðandi samstarf. Það mætti einnig athuga hvernig þessum málum er háttað á hinum Norðurlöndunum.“

- Í næstsíðustu málsgrein er nefnt að: „Mikilvægt er að fundnar verði leiðir til þess að tryggja fjármagn svo að Háskóli Ísland geti haldið áfram að þróa og bæta nám í túlkun á háskólastigi og skoða möguleika á því að innleiða samfélagstúlkun í námskrá skóla á landsbyggðinni.“

Menntamálastofnun hefur nýlega vottað námskrá fyrir samfélagstúlkun á framhaldsskólastigi og er búið að innleiða námskrána hjá Mími og Miðstöð símenntunar á Suðurnesjum. Bandalagið leggur til að málsgreininni verði breytt á eftirfarandi hátt:

- „Mikilvægt er að fundnar verði leiðir til þess að tryggja fjármagn svo að Háskóli Íslands geti haldið áfram að þróa og bæta nám í túlkun á háskólastigi. **Til er nýleg námskrá fyrir samfélagstúlkun á framhaldsskólastigi og búið er að innleiða námskrána hjá Mími og Miðstöð símenntunar á Suðurnesjum. Það er á byrjunarstigi og er námið eins er aðallega ætlað samfélagstúlkum sem ekki hafa íslensku að móðurmáli. Það mætti skoða möguleika á því að innleiða samfélagstúlkun í námskrá fleiri framhaldsskóla á landsbyggðinni og útfæra betur nám sem hentar samfélagstúlkum sem hafa íslensku að móðurmáli. Góð leið til að auka fagmennsku varðandi samfélagstúlkun, væri að allir opinberir aðilar sem nota túlkapjónustu (ríki og sveitarfélög, í gegnum aðila sem sjá um útboðslýsingar) krefjist þess að túlkar séu með menntun skv. fyrrgreindri námskrá. Bandalagið telur raunhæfast að byrja á því að efla samfélagstúlkunarnám á þriðja þrepi hæfniramma um íslenskt menntakerfi, þar sem það samræmist vel hæfnisviðmiðum byggðum á starfaprófilnum „Starf samfélagstúlka“. Viðbótarmenntun á háskólastigi væri hins vegar til bóta og gæti falist í t.d. eins árs diplómanám. Auk menntunar almennt þarf einnig að tryggja námsefnisgerð sem miðar að því að ekki eru allir sem læra samfélagstúlkun læsir á ensku.“**

Með góðum kveðjum,

f.h. Bandalags þýðenda og túlka

Guðrún C. Emilsdóttir, formaður